

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น จากปี พ.ศ. 2503 ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางทั่วโลก 69 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 565 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2538 และจากการประมาณการจำนวนของนักท่องเที่ยวขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization – WTO) ในปี พ.ศ. 2541 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางทั่วโลกในปี พ.ศ. 2543 2553 และ 2563 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นประมาณ 659 1,000 และ 1,550 ล้านคนครั้ง ตามลำดับ

ประเทศไทยมีส่วนแบ่งการตลาดท่องเที่ยวโลกจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมเยือนอยู่ในอันดับที่ 26 และ 21 ในปี พ.ศ. 2528 และ 2533 และขยับขึ้นมาเป็นอันดับที่ 20 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539

สถานการณ์และแนวโน้มตลาดการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาเยี่ยมชมประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นสิ่งมีค่าต่อการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวของประเทศไทยจึงได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีผลให้เศรษฐกิจของประเทศได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวมาเป็นระยะเวลานาน รายได้จากการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยได้รับ ณ ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2537 ในปี พ.ศ. 2530 จำนวน 69,268 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 304,500 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2541 มีอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้เฉลี่ยร้อยละ 14.8 ต่อปี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543) สำหรับในปี พ.ศ. 2544 มีรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศทั้งสิ้น จำนวน 299,047 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544) ในขณะที่การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจแล้วยังก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบที่ไม้อาจหลีกเลี่ยงได้เช่นกัน

ปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาเป็นกลยุทธ์พัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกระบวนการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโยงใยกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมชม เมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นทรัพยากรหลัก ดังนั้นกิจกรรมใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวย่อมจะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งด้านบวกและด้านลบไม่มากก็น้อย แต่ในขณะที่กระแสของการตื่นตัวในการที่จะปกป้องรักษาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยว นำไปสู่การเคลื่อนไหวสำหรับการท่องเที่ยวในแนวใหม่ ซึ่งเป็นการอธิบายถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ (Ecotourism) การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) หรือการท่องเที่ยวที่อ่อนโยนกับสิ่งแวดล้อม (Soft Tourism) โดยได้เสนอแนวคิดว่าการท่องเที่ยวควรถูกพัฒนาเช่นเดียวกับการจัดการที่ผ่านกระบวนการคิดที่ถูกต้องดีแล้วจากความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินไป (พลอยศรี โปราณานนท์, มปป.)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) จึงเป็นแนวทางเลือกหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาเพื่อฟื้นฟูสภาพทรัพยากรที่เสื่อมโทรม และป้องกันมิให้แหล่งทรัพยากรใหม่ๆ ต้องถูกทำลายไป อันจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และส่งผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้ประกอบการที่ถูกนำมาเป็นกลยุทธ์ ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ในการช่วยรักษาทรัพยากรแล้ว ยังเป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวที่จะได้พักผ่อน สัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ได้รับความรู้จากแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษา ที่สามารถใช้แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ศึกษา หาความรู้นอกตำราได้เป็นอย่างดี การได้รับรู้ สัมผัสธรรมชาติอย่างแท้จริง จะทำให้เกิดความรักหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม เพื่อช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรให้คงอยู่ ความร่วมมือ ร่วมใจอย่างจริงจังของภาครัฐ และเอกชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม จะทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนต่อไป (บุษกร ภาวจินดา, 2538)

ดังนั้นแนวความคิดในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เข้ามามีบทบาท เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีกระบวนการจัดการอย่างมีคุณภาพและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นผลนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงเป็นแรงผลักดันทำให้กระแสความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นที่นิยมสูงในระดับประเทศและระดับโลก ประกอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในมิติมิใช่เพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจด้านเดียวแต่ยังมุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาสังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเพิ่มมากขึ้นด้วย ทั้งนี้เพื่อสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ คือ “เศรษฐกิจดี สังคมไม่มีปัญหา การพัฒนาที่ยั่งยืน” ทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย รวมทั้งยังได้รับการตอบสนองอย่างดีทั้งจากภาครัฐและ

ภาคเอกชน (สุการณ์ โรจนไพรวงศ์, 2542) ซึ่งในแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน คือ ฉบับที่ 9 (2545-2549) มีความต่อเนื่องในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อเพิ่มการจ้างงานและกระจายรายได้สู่ชุมชน สนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับศักยภาพเชิงวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อจากแผนพัฒนาฯ ที่ผ่านมา

สำหรับหน่วยงานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) นอกจากภารกิจหลักในการผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อพัฒนาประเทศแล้ว ปัจจุบันนโยบายของผู้บริหารของ กฟผ. ที่สนองรับต่อนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีศักยภาพให้เป็นที่สนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อดึงดูดเงินตราจากต่างประเทศ นั้น กฟผ. ในความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มีการสนับสนุนและกำหนดนโยบายพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามเขื่อนต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบพัฒนาธุรกิจด้านท่องเที่ยว โดยเฉพาะการพัฒนาเขื่อนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้มีการส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ จัดหาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ เพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งเป็นสนองรับนโยบายของรัฐบาลต่อการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ ดังนั้น เขื่อนภูมิพลเป็นหน่วยงานหนึ่งที่อยู่ในความรับผิดชอบของ กฟผ. เป็นเขื่อนเอนกประสงค์แห่งแรกของประเทศไทยและเป็นเขื่อนคอนกรีตที่ใหญ่และสูงที่สุดในประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์ ที่สร้างปิดกั้นลำน้ำปิงที่บริเวณเขาแก้ว อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีหน้าที่หลักในการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งพลังงานไฟฟ้ามีบทบาทสำคัญต่อระบบการพัฒนาประเทศ รวมทั้งยังอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในด้านการชลประทานเพื่อเก็บกักน้ำไว้ในช่วงฤดูฝน และปล่อยน้ำที่เก็บไว้เพื่อการเกษตรตามความต้องการใช้ของประชาชน

นอกจากประโยชน์ที่กล่าวข้างต้นแล้ว ในวันนี้เขื่อนภูมิพลยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดตาก ซึ่งในทุกๆ ปีจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชมเขื่อนเป็นจำนวนมาก จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมเขื่อนภูมิพลจากจำนวนสะสมปีที่ผ่านมาจนถึง ณ มิถุนายน 2545 มีจำนวน 228,321 คน และจำนวนเฉพาะเดือนมิถุนายน 2545 จำนวน 9,541 คน (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโรงไฟฟ้าพลังน้ำ, มิถุนายน 2545) ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวและมาชมกิจการเป็นนักท่องเที่ยวทั่วไป รวมทั้งนักเรียน นักศึกษา และ ชาวชน ที่ให้ความสนใจที่เข้ามาศึกษาหาความรู้จากหน่วยงาน ของเขื่อนภูมิพลอีกด้วย และจำนวนนักท่องเที่ยวยังคงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จึงทำให้ผู้บริหารของ กฟผ. ได้เล็งเห็นประโยชน์ของการท่องเที่ยวที่จะเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการพัฒนาองค์กร

เพื่อเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยต้องการที่จะส่งเสริมให้เขื่อนต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ กฟผ. ปรับปรุงและพัฒนาให้เขื่อนต่างๆ นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ครบวงจร มีการขยายตัวทางการท่องเที่ยว และผลักดันให้เป็นสถานที่พักผ่อนให้กับสังคม ตามคำสั่งรองผู้ว่าการ โรงไฟฟ้าพลังน้ำที่ ค. 25/2544 ลงวันที่ 26 กันยายน 2545 เรื่อง คณะทำงานบริหารธุรกิจท่องเที่ยวภายในสายงาน เพื่อให้การดำเนินงานธุรกิจท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความพร้อมในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในตลาดเสรี โดยมีเป้าหมายให้เขื่อนภูมิพลเป็น โครงการนำร่องและเป็นต้นแบบของการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการต่างๆ เพื่อให้เกิดปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากขึ้นและมีทางเลือกในกิจกรรมการพักผ่อนระหว่างที่เข้าพักแรมในเขื่อนภูมิพล รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติและห่วงใยสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันได้เปิดเส้นทางศึกษาธรรมชาติให้กับประชาชนและเยาวชนที่สนใจ และได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เมื่อการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ก็จจะนำรูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวของเขื่อนภูมิพลไปใช้กับเขื่อนอื่นๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ กฟผ. ต่อไป

ประกอบกับหน่วยงาน กฟผ. ได้มีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรที่ประกาศใช้ในหน่วยงานเพื่อจัดการดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน ตามประกาศ กฟผ. ที่ 11/2542 ลงวันที่ 5 มิถุนายน 2542 เรื่อง นโยบายสิ่งแวดล้อมของ กฟผ. ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในเขื่อนภูมิพลเป็นไปอย่างยั่งยืนและสนองรับต่อนโยบายของผู้บริหาร ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาว่าปัจจุบันการท่องเที่ยว ภายในเขื่อนภูมิพลมีการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างไร มีการควบคุมพื้นที่ในกิจกรรมท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร และเขื่อนภูมิพลมีบทบาทในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมสำหรับการท่องเที่ยวหรือไม่ โดยมุ่งเน้นศึกษากลุ่มบุคคลที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ภาคเอกชน ประชาชนในท้องถิ่น สื่อมวลชน และนักท่องเที่ยว อันเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการสร้างสำนึกและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้มีการสนับสนุนส่งเสริม และมีกิจกรรมเสริมสร้างความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมตามหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเพื่อเสนอแนะแนวทางของความสัมพันธที่ เป็นไป ได้ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพลตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 1.2.2 เพื่อศึกษาประเด็นปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการจัดการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมภายในเขื่อนภูมิพลตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพล

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษานี้ได้กำหนดศึกษาในพื้นที่บริเวณในเขตเขื่อนภูมิพลและบริเวณอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนซึ่งเป็นบริเวณของผู้ประกอบการเอกชนจัดการแพและเรือบริการ

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ศึกษาถึงการจัดการและสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในเขื่อนภูมิพลโดยครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้ :-
 - 1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
 - 1.2 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่
 - 1.3 นโยบายและแผนการจัดการท่องเที่ยว
 - 1.4 การประสานงาน
- 2) ศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค จากการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมภายในเขื่อนภูมิพลและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา
- 3) เสนอแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพลตามองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน คือ
 - 3.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ
 - 3.2 องค์ประกอบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 - 3.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 3.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

1.3.3. ขอบเขตด้านประชากร

เป็นการศึกษาถึงกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและมีบทบาทต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในเขื่อนภูมิพล โดยจะศึกษากลุ่มดังกล่าว ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนในท้องถิ่น สื่อมวลชน และนักท่องเที่ยว โดยแบ่งได้ดังนี้:-

1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ กฟผ. และเจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือเขต 4 จังหวัดตาก

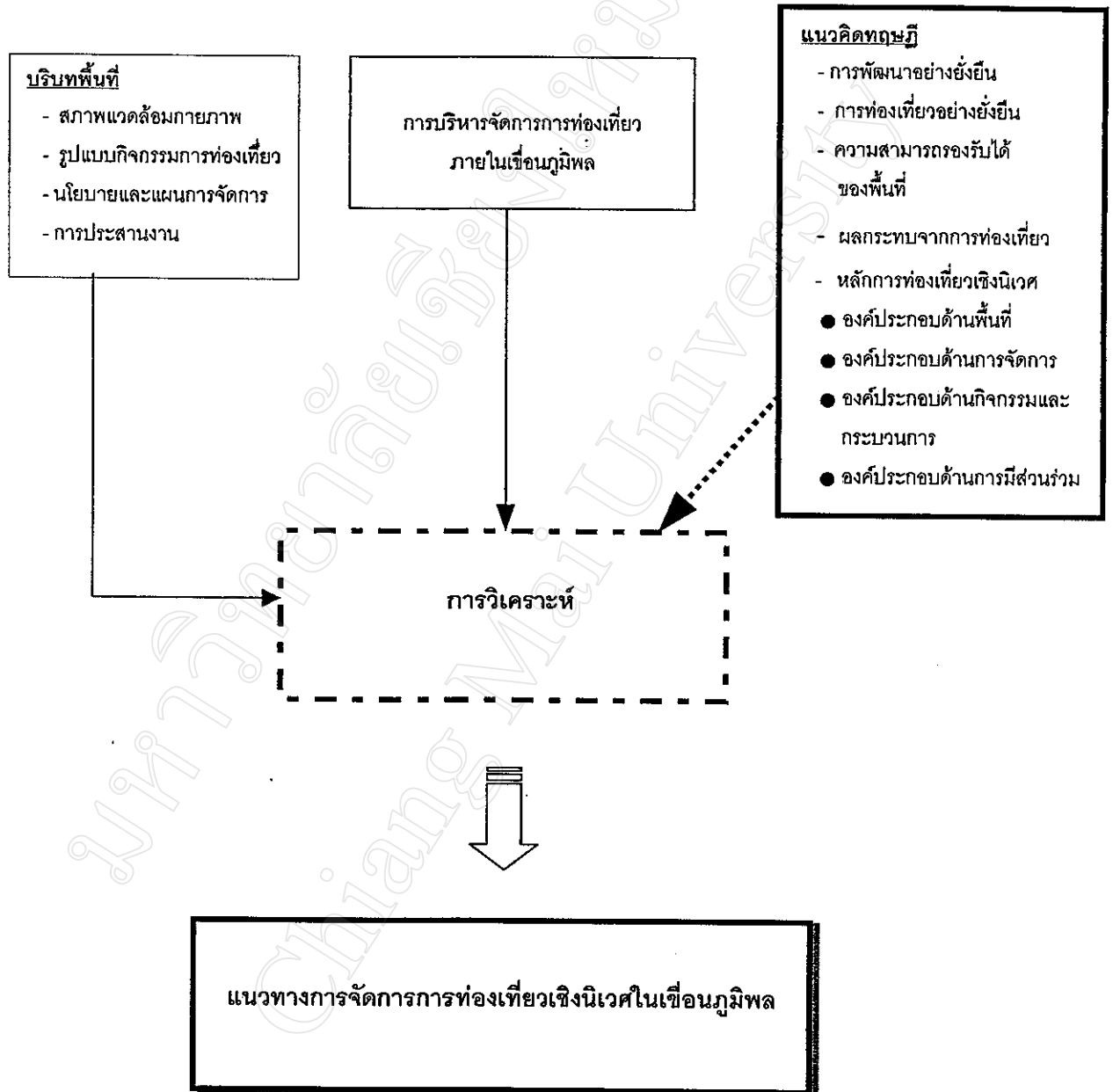
2) ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการเอกชน (แพ, เรือบริการ), ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริการ เช่น ร้านค้าสินค้าพื้นเมือง ร้านขายของที่ระลึก และร้านอาหาร

3) ประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ ครอบครัวของผู้ปฏิบัติงาน, ผู้ที่พักอาศัยใกล้บริเวณแหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเอกชน (แพ, เรือบริการ, ร้านสินค้าพื้นเมือง, ร้านขายของที่ระลึก และร้านอาหาร)

4) สื่อมวลชน ได้แก่ นักข่าวสื่อมวลชนท้องถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมของเขื่อนภูมิพล

5) นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมกิจการและลงเรือ นักท่องเที่ยวที่พักแรมในแพอ่างเก็บน้ำและนักท่องเที่ยวที่พักแรมในบ้านพักรับรองของเขื่อนภูมิพล

1.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินงานใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวครอบคลุมไปถึงการอำนวยความสะดวก การบริหารงาน การจัดการ การควบคุมกำกับดูแล การดำเนินงาน การปฏิบัติงาน การประสานงาน การอนุรักษ์ การบำรุงรักษา ปัญหา อุปสรรค การป้องกันและการพัฒนา

หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การวางแผนจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยให้มีการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการดำเนินงานตามองค์ประกอบหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่, ด้านการจัดการ, ด้านกิจกรรมและกระบวนการ, ด้านการมีส่วนร่วม

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญกับการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลที่สำคัญมีจำนวน 5 กลุ่มใหญ่ ดังนี้ :-

1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ : เจ้าหน้าที่ กฟผ. และเจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือเขต 4 จังหวัดตาก
2. ภาคเอกชน : ผู้ประกอบการธุรกิจเอกชน (แพ, เรือบริการ), ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริการ ได้แก่ ร้านค้าสินค้าพื้นเมือง ร้านขายของที่ระลึก และร้านอาหาร
3. สื่อมวลชน : ได้แก่ นักข่าวสื่อมวลชนท้องถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมของเขื่อนภูมิพล
4. นักท่องเที่ยว : บุคคลที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษาอันมิใช่มีจุดประสงค์เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งหมายรวมถึงนักท่องเที่ยวทั่วไป นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ที่เข้ามาท่องเที่ยวและศึกษาดูงาน
5. ประชาชนในท้องถิ่น : ผู้พักอาศัยในบริเวณใกล้แหล่งพื้นที่กิจกรรมท่องเที่ยวและผู้ประกอบการเอกชน (แพ, เรือบริการ, ร้านค้าสินค้าพื้นเมือง, ร้านขายของที่ระลึกและร้านอาหาร)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ครอบครัวของผู้ปฏิบัติงาน, ผู้ที่พักอาศัยใกล้บริเวณแหล่งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการเอกชน ได้มีส่วนรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเป็นตัวแทนของกลุ่มในคณะกรรมการเพื่อร่วมเสนอความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยว และให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยให้คำแนะนำช่วยให้ข้อมูลข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยวในบางโอกาส ทั้งนี้เพื่อให้

ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจ เกิดการประสานงาน และให้ความร่วมมือที่จะดูแล
ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมให้รับผลกระทบน้อยที่สุด

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University